

## PUBLIKA U FLAMENKU

Pevao je Enrike Morente, avgusta 1997. godine u Salamanki, kad je jedan čovek u publici nasred koncerta ustao i u ushićenju bacio na pod stolicu na kojoj je sedeo, uzviknuvši: "Tako se peva gospodine!". F. Grandea govori o starcu kome je od prejakog stiska dok je slušao keho siguirije pukla čaša u ruci i svog ga raskrvarila. Na osnovu ovih priča shvatićemo da je publika pored umetnika – izvođača flamenka, i samog umetničkog dela – pevanja, sviranja ili plesa, nužan element bez koga u tom trouglu ne bi mogla da teče međusobna razmena. Zadatak flamenka je komunikacija najdubljih emocionalnih stanja i doživljaja, i ona pored onog dela u kojem se umetnik opredeljuje za dijalogu sa samim sobom, obuhvata i onaj drugi, izrazito značajan deo komunikacije usmeren ka publici. Ta komunikacija teče od doživljaja preko izraza pevača, plesača, ili gitariste do publike koja prvo opaža taj izraz a potom, na osnovu opaženog, stvara sopstveni doživljaj. U flamenku što je jači intenzitet kojim umetnik – izvođač može da izrazi doživljaj, to njegov nastup više vredi, i u toliko će i doživljaji publike biti intenzivan, ponekad do te mere da čovek baci stolicu od ushićenja ili starac polomi čašu od prejakog stiska.

Pri izvođenju flamenka publika je skoro uvek aktivna i u njoj učestvuje. Najčeće se ova aktivnost svodi na usklikivanje različitih uzvika u trenucima ushićenja a ređe i na tapšanje zbog složenosti kompása.

U umetnosti flamenka publiku možemo predstaviti kroz tri grupe ljudi koji su u različitim stepenima naklonjeni flamenku.

Prva grupa obuhvata afisionados (*aficionados*). To su ljubitelji flamenka koji se ne zanimaju toliko za tehniku izvođača i druge tehničke detalje, nego pevanje, sviranje ili ples, spontano doživljavaju uživajući u njima. Ovaj tip publike u podeli<sup>1</sup> koju je predložio T. Adorno odgovara *ljubiteljima umetnosti*, koji su i u flamenku i prema Adornu najpoželjniji tip publike.

---

<sup>1</sup>Panić, V.: *Rečnik psihologije umetničkog stvaralaštva*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1998, str.301. Prema navedenom izvoru Teodor Adorno daje najpopularniju klasifikaciju tipova recipijena-primalaca umetničkog dela, koja obuhvata eksperte, ljubitelje umetnosti, obrazovane primaocce, primaocce sa emocionalnim i histeričnim tendencijama, zatim one sa negativnim stavom prema umetnosti i na kraju, one koji su potpuno ravnodušni prema umetnosti.

Sledeća grupa su entendidos (*entendidos*). To su znalci i upućeni, oni koji se razumeju u flamenko tj. oni koji su stekli izvesno obrazovanje i barataju većim brojem informacija o ovoj umetnosti nego ljubitelji flamenka. Ovakav tip publike Adorno naziva *obrazovani primaoci*, i sa publikom flamenka poklapaju se samo kada je u pitanju obrazovanost. Kod Adorna ovi obrazovani primaoci, umetničkim delom se bave kao po nekoj "intelektualnoj" dužnosti, ali bez većeg uživanja u njemu i bez naročitog razumevanja, što kod entendidosu u flamenku nije slučaj.

Grupa koja je najekstremnije naklonjena flamenku, obuhvata tip publike koji je pevač Sorderita nazvao flamenkoholičari – flamenkolikos (*flamencólicos*). To su ljudi koji poseduju vrlo visok stepen znanja o flamenku, mnogo viši nego grupa entendidosu, ali su oni istovremeno tim znanjem i opterećeni i tako lišeni spontanog i nepristrasnog doživljavanja flamenka. Oni se u Adornovoj podeli nazivaju *eksperti*, s tom razlikom što kod ovog autora oni imaju pozitivnu konotaciju jer pored visokog stepena znanja, vide, osećaju i shvataju ono što je bitno u delu, dok flamenkoholičari imaju izrazito negativnu konotaciju u flamenku. Umetnici im zameraju što, u većini slučajeva, ne umeju ni da sviraju i pevaju, niti da igraju. Oni samo znaju. Flamenkoholičari nisu omiljeni zbog toga što, na neki način, oni predstavljaju i jedan deo kritičara flamenka. Umetnici ih ne vole najverovatnije zbog straha da bi njihovo teorijsko znanje, ekspertizam i stručnost, mogli umanjiti i demistifikovati magiju njihovog stvaranja i stvorenog. Međutim, sa druge strane, oni su veoma važni u celokupnom sistemu flamenka, jer su upravo flamenkoholičari ti koji najviše doprinose njegovoj popularnosti zato što grade njegovu reputaciju. Pepe Luis Karmona za njih kaže: "Flamenkoholičari su civilna straža flamenka"<sup>2</sup>.

Kada se radi o publici koja nije iz Andaluzije ili Španije, stvar je vrlo jednostavna: "Došljake flamenko obuzme prvi put ili nikad"<sup>3</sup>.

---

<sup>2</sup> Barrios, N.: *Lección primera*, Elle, 1995, no.107, str.15-19

<sup>3</sup> Ćirjanić, G.: *Pisma iz Španije*, Matica srpska, Novi Sad, 1995, str.42.